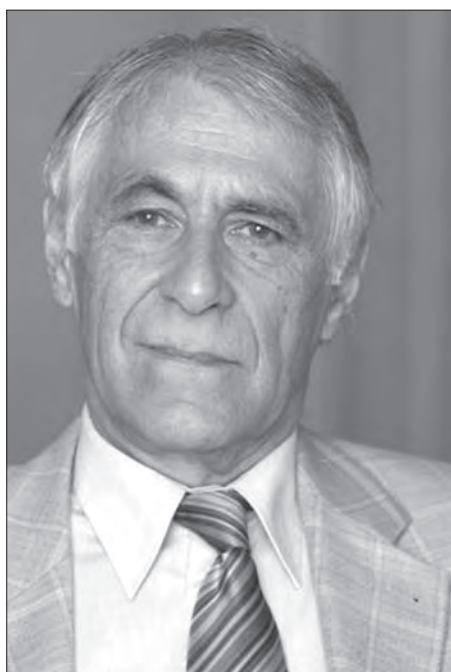

Nemzetitől a pályázatiig

Devich János kategóriákról, minősítésről, feladatokról

Az előadó-művészeti törvény változása többek között azzal is járt, hogy a zenekarokat az eddigi első és második kategória helyett nemzeti, kiemelt, valamint pályázati kategóriákba sorolják, s már ez alapján kapják meg a következő esztendőben az állami támogatást. A minősítésről a Zeneművészeti Bizottság készített javaslatot a miniszter számára. A besorolások szempontjairól, a minőség kérdéséről, a vitás helyzetekről a bizottság elnöke, Devich János számolt be.

minden tagja. Más kérdésekben akadnak időnként viták, a szavazás sem mindig egyhangú, alapjába véve azonban nagyon jól megértjük egymást, hiszen mindenki a saját területéről jól ismeri ezeket az együtteseket, munkájukat és nemzet-stratégiai jelentőségüket.

■ Eddig a számadatok voltak a mérvadók a besorolásnál, s ezt a kritériumrendszert sokéves munkával, egyeztetéssel alakította ki a szakma...

– A számok, az adatok továbbra is nagyon fontosak, hiszen a pénzosztáskor lesznek bizonyos szorzók, amelyek ezen alapulnak. De még egyáltalán nem tartunk itt, egyelőre a miniszternek tett javaslatunk arról szól, hogy mely zenekarok kerüljenek a nemzeti, a kiemelt, illetve a pályázati kategóriába.

■ A Zeneművészeti Bizottság tagjai mi alapján rangsorolták át az együtteseket?

– Úgy határoztunk, hogy egy valamennyiünk által fontosnak tartott nemzeti kulturális stratégia alapján döntünk, amihez ráadásul szigorú feltételrendszert is biztosít a törvény. Így a kiemelten legfontosabb feltétel az volt, hogy azok az együttesek nyerhetik el a nemzeti címet, amelyek nemcsak a helyi kulturális életben adódó feladatokat látják el, hanem a regionális tennivalókból is jelentős szerepet vállalnak. Úgy vélem, a Zeneművészeti Bizottságba kiváló, az előadói együttesek területén széleskörű ismeretekkel rendelkező kollégákat kért föl Réthelyi Miklós miniszter úr. Márpedig ezzel a nemzeti stratégiával, ha tetszik kultúrpolitikai megfontolással egyetértett a Bizottság

■ Úgy tudom, a nemzeti címet elnyert együttesekkel az állam már június elején meg is kötötte a szerződést...

– Igen, a mi listánk alapján. A bizottság ugyanis úgy döntött, hogy a hat nagy vidéki város a magyar kultúra végvárait jelenti ma is. Mint egy korona, úgy helyezkedik el Magyarország térképén Pécs, Győr, Miskolc, Szombathely, Szeged, Debrecen.

Zenekaraik nemzeti címet kaptak, mert rendkívül fontos – a környező települések szempontjából is –, hogy magas szinten teljesítsék azokat a feladatokat, amelyeket ezektől az együttesektől elvárunk. Természetes, hogy ebbe a kategóriába tartozik az ország első számú zenekara, a Kocsis Zoltán vezette Nemzeti Filharmonikusok is. Továbbá műfajonként választottunk

BALOG ZOLTÁN, az emberi erőforrások minisztere rendeletben határozta meg a minősített előadó-művészeti szervezetek körét. 2013-tól az előadó-művészeti szervezetekre vonatkozóan olyan finanszírozási modell lép életbe, amely kiküszöböli a korábbi kategóriarendszer hibáit, és teret ad a teljesítményalapú, minőségi szempontokat is érvényesítő értékelésnek. A minősítés az új támogatási rendszer alapjául szolgál: a 2013. költségvetési évtől a nemzeti és kiemelt körbe tartozó szervezetek támogatása normatív úton, a körön kívül eső, nyilvántartott előadó-művészeti szervezetek támogatása pályázati úton történik.

A költségvetési szervként vagy közhasznú szervezetként működő előadó-művészeti szervezetekről az előadó-művészeti államigazgatási szerv nyilvántartást vezet.

A nyilvántartásba vételi eljárás a törvény 4. §-ában foglaltak kivételével kérelemre indul. A kérelmet az előadó-művészeti szervezet fenntartója, ennek hiányában, továbbá a szakmai érdek-képviselői szervezetek esetében a szervezet képviselője nyújthatja be.

Nyilvántartásba az az előadó-művészeti szervezet vehető, amely legalább három éve működik. E rendelkezés az állami vagy önkormányzati fenntartású előadó-művészeti szervezetekre nem alkalmazható.

A minősített szervezetek körére évente művészeti áganként a miniszter tanácsadó testületei, az adott szervezet esetében érintett Előadó-művészeti Bizottságok tesznek javaslatot. A javaslatot a Nemzeti Előadó-művészeti Érdekegyeztető Tanács véleményezi, a minősítésre előzetes álláspontjuk mérlegelésével kerül sor.

Nemzeti előadó-művészeti szervezetté az a szervezet minősíthető, mely állami fenntartású vagy az állammal közszolgáltatási szerződést kötött, munkavégzésre irányuló jogviszonyban foglalkoztatott művészei – ide nem értve a gyermek- és csoportos szereplőket – legalább 70%-a szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkeznek, vezetőjét az e törvényben foglalt szabályoknak megfelelően bízták meg és amely a magyar előadó-művészeti életben betöltött szerepe, a művészeti tevékenysége a magyar nemzeti kulturális identitás és hagyományok őrzése, fejlesztése, a kulturális érték- és mintaközvetítés szempontjából kiemelkedő jelentőségű.

Kiemeltté az az előadó-művészeti szervezte minősíthető, mely önkormányzati fenntartású vagy önkormányzattal közszolgáltatási szerződést kötött, munkavégzésre irányuló jogviszonyban foglalkoztatott művészei – ide nem értve a gyermek- és csoportos szereplőket – legalább 70%-a szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkeznek, vezetőjét az e törvényben foglalt szabályoknak megfelelően bízták meg és a fővárosi, illetve a megyei előadó-művészeti életben betöltött művészeti, kulturális szerepe, az általa nyújtott művészeti szolgáltatások tartalma és művészeti értéke az állami támogatási és az önkormányzati fenntartói vagy támogatási szerepvállalást egyidejűleg és tartósan indokolja.

Szimfonikus zenekar, kamaraszimfonikus zenekar, kamarazenekar, énekkar nemzeti előadó-művészeti szervezetté vagy kiemelt előadó-művészeti szervezetté minősítésének további feltétele, hogy

- a zenekar évente legalább 50 hangversenyt tartson,
- az énekkar évente legalább 40 hangversenyt tartson,

egy-két együttest. Így a kamarazenekarok közül azt hiszem senki számára sem kérdéses, hogy ide tartozik a világhírű Liszt Ferenc Kamarazenekar, a kórusok közül pedig a Nemzeti Énekkar, a debreceni Kodály Kórus, valamint a Nyíregyházi Cantemus Kórus.

■ *Mi a helyzet a Fesztiválzenekarral?*

– Nagyon érdekes kérdés, hiszen idetartoznának, ők azonban nem teljesítették azt a törvényi feltételt, hogy a foglalkoztatott művészek főfoglalkozásban kell, hogy szerepeljenek az együttesnél. Lehet azon vitatkozni, hogy valóban az lehet-e a jövő megoldása, amit most a magyar törvény megkíván, vagy az, hogy egy zenekar egyénekenként, nem munkaviszonyban foglalkoztatja a művészeit. A Fesztiválzenekar ez utóbbi utat járja. Mi mindenesetre beszéltünk a BFZ jelenlegi vezetésével, s Erdődy Orsolya úgy tájékoztatt, foglalkoztatja őket a gondolat, nagyon szívesen kerülnének be a nemzeti körbe, de ebben az évben, bár regisztráltak, de nem kérték a minősítésüket. Kérdés, hogy a jövőben kéri-e...

■ *Ez mit jelent? Hiszen korábban sem a Nemzeti Filharmonikusoknak, sem a Fesztiválzenekarnak nem kellett regisztrálnia...*

– Igen, ez azonban most változott. A NFZ-ben főfoglalkozású zenészek vannak, de a Fesztiválzenekar, minden kiválósága ellenére, nem főállásban lévő muzsikusokból áll. Ebben a pillanatban pedig a minősítésre így nincs lehetőség. A BFZ vezetősége elgondolkodott azon, hogy ezt hogyan tudnák megoldani. A törvény egyébként 2014-ig ad erre lehetőséget, addig minden zenekar felfejleszheti úgy a zenekarát, hogy főfoglalkozású tagjai legyenek. Ezért foglalkoztunk a minősítés során a Concerto Budapesttel, mert ott ígéretet kaptunk arra, hogy ez a törvényi határidőig megtörténik.

■ *Így ők a kiemelt zenekarok közé tartoznak. Abogy a MÁV vagy a Dohnányi is, s ezek az együttesek eddig első kategóriába voltak sorolva.*

– Nem került mindenki automatikusan át az első kategóriából a nemzetibe, hiszen a hat vidéki város zenekara nagy területet lát el, nagy múlttal, hagyományokkal rendelkezik, és a már említett kulturális-strat

tégiai szerepet is betölti. Nagy szerencse azonban, hogy vannak ilyen zenekaraink, mint a MÁV vagy a Dohnányi, hiszen róluk is elmondható, jelentős tradícióval bírnak, folyamatosan működnek, jól kiépített közönségkapcsolatokkal rendelkeznek. Meghatározó résztvevői a koncertéletnek, s fontos szerepet vállalnak a zenekari művészek utánpótlásában. De térjünk vissza még egy gondolat erejéig a nemzeti címig. Két együttesről érdemes még beszélni. A Honvéd művészegyüttesnek két szakosztálya van, a táncszínház, valamint a férfikar. Ebből a férfikar páratlanul kiváló, a Táncművészeti Bizottság pedig a tánckart javasolta a nemzeti kategóriába. Ezt mi támogatottuk, így ezt a címet megkapta az énekkar is. Hasonlóan több tagozatból áll a Duna Művészegyüttes, ahol szintén nagyszerű a tánckar, ezért a bizottság a nemzetibe sorolta. Viszont a zenekari tagozat, annak ellenére, hogy rengeteg fontos feladatot lát el, mégsem jelent azonos kategóriát a Nemzeti Filharmonikusokkal... Így ez a zenekar a pályázati kategóriába került.

■ *Vannak azonban a mostani felosztáson kívül eső együttesek is, mint például a Rádió Zenei Együttese. Velük mi lesz?*

– Mindenki tudja, hogy a zenei életnek az egyik legnagyobb gondja ezeknek az együtteseknek a megoldatlan helyzete. Magam is tettem lépéseket annak érdekében, hogy megoldás szülessen, most is folynak ebben az ügyben tárgyalások. A visszasságok közé tartozott, hogy az együtteseket tömörítő kft alapító okiratában a fő tevékenységnél reklámügynökség volt megjelölve... Jelenleg a minisztérium és a rádió legfelsőbb vezetése között folyik diskurzus, hogy miként lehetne ezeket az egyébként nagyszerű együtteseket megnyugtató helyzetbe hozni. Hogy legalább regisztrálni tudjanak, hiszen jelenleg nem kötöttek velük közszolgáltatási szerződést, és ezért rengeteg kedvezménytől esnek el... Arról nem is beszélve, hogy így nem kaphatják meg azt a rangot, amely megilletné őket. Sokan lobbiznak azért, hogy ez változzon, és folyamatosan zajlanak a tárgyalások. Már évek óta vegetálnak, állandó probléma a helyzetük megoldása.

■ *Szintén mindentől elesik a Filharmóniai Társaság Zenekara...*

– Ott az a baj, hogy egyesületről van szó, ily módon nincsenek foglalkoztatott tag-

jai, ezért nem regisztrálhatnak, és ettől kezdve elesnek a lehetőségektől. Hiába ők a legrégebbi zenekar, ha a követelményeknek nem tudnak megfelelni. Az önállóságuk elvesztésének félelmében bizonyos kompromisszumokra viszont nem hajlandók... Már régen köthettek volna az Operaházzal szerződést, de aggódnak, hogy elvesztik az önálló jogállásukat, így inkább évente harcolnak azért az összegért, ami a koncertezésükhöz kell. Nagyon szeretem őket, hiszen közel negyedszázadon keresztül muzsikáltam az együttesben, így én is tudom, milyen fontos, hogy az árok-béli operajátszás mellett időnként a pódiumon is felléphessenek. Mi azonban állami-lag megbízott bizottságként kötelesek vagyunk azokat a jogszabályokat betartani, ami ránk vonatkozik.

■ Mi a helyzet egy olyan együttesel, mint az Óbudai Danubia Zenekar, amely jelenleg a második kategóriába tartozik?

– Szeretném még egyszer hangsúlyozni: nincs többé első és második kategória. És ezzel megszűnt a téves üzenetet hordozó rangsorolás. Az Óbudai Danubia Zenekar a kiemeltek közé került. Jelentős küzdelmet folytattak ők is folyamatosan a fennmaradásért. Amikor tizenkét évvel ezelőtt elnyerték a Nemzeti Ifjúsági Zenekar címet, az három évre rendbe tette a gazdasági helyzetüket, utána már nem volt egyszerű útjuk... Remek légkörű együttes, sokat tesznek a fiatal muzsikusok elhelyezkedéséért, reméljük, egyre több koncertet tudnak adni. Szintén a kiemelt kategóriába került a Zuglói Filharmonia, hiszen a Szent István Király Zenekarnak Záborszky Kálmán hihetetlen munkabírással teremtette meg a helyét a magyar zenei életben. Mind az iskolája, mind az együttese kiváló. Úgy vélem, megérdemelten kerültek a kiemelt kategóriába. Ide tartozik még a korábban említettek mellett a Szolnoki Szimfonikus Zenekar, valamint a kamarazenekarok közül a Budapesti Vónósok, a Mendelssohn Kamarazenekar, az Orfeo Zenekar, a kórusok közül pedig a Purcell Kórus, a Szent Efrém Férfikar, valamint a Szolnoki Bartók Béla Kamarakórus.

■ Anyagilag milyen különbség lesz a nemzeti és a kiemelt együttesek között?

– Az még nem tisztázott, hogy mindez milyen anyagi juttatásokkal jár. Az állam közszolgálati szerződést köt a nemzeti kategóriába került együttesekkel.

■ Kérdés az is, hogy az állami támogató-sokra az eddigi, különböző szorzók közül melyek érvényesülnek...

– Változik a korábbi rendszer, hiszen bizonyos összegeket a bizottság határoz meg, szorzószámok szerint. Egyre inkább úgy érezzük, hogy a legfontosabb, hogy hány foglalkoztatott zenész ül az együttesben. A politikánk arra épül, hogy minél több zenésznek legyen állása, s hogy az egész országban minél több foglalkoztatott ember legyen. Mi ezt nagyon lényegesnek tartjuk. A Nemzeti Érdekegyeztető Tanács ülésén megkérdeztük Hammerstein Judit helyettes államtitkárásszonyt, hogy milderre honnan lesz pénz, s erre ő azt válaszolta, erről még nem tud információt adni... Egyébként azok az együttesek, amelyek most a pályázati besorolásba kerültek, s ilyen a Budapest Jazz Orchestra, a Salgótarjáni Szimfonikus Zenekar és a Váci Szimfonikusok, egy adott keretből nyerhetnek támogatást. Biztos, hogy nekik is meglesz a saját útjuk.

■ Úgy látom, nemcsak az együtteseket, hanem az intézményeket is be kellett sorolniuk.

– Igen, nemzeti lett az Operaház. Az Operettszínház kapcsán azonban komoly viták alakultak ki. A Színházművészeti Bizottság nem támogatta nemzeti besorolásukat, én viszont ellenjavaslatot adtam, hiszen az operett hungaricum, s a klasszikus operett komoly műfaj. Amikor pedig megkötik a közszolgálati szerződést a teátrummal, akkor ki lehet kötni, hogy előadásaik hány százaléka legyen klasszikus operett. A NEÉT végül megszavazta a nemzeti kategóriát. Így a miniszter elé két javaslat került. Az egyik a szakmai bizottságé, a másik pedig a NEÉT véleménye.

■ Nagyon lényeges, hogy minél előbb kiderüljenek a besorolások, s az ehhez járó támogatás, hiszen már sok együttes szerezte el a hirtetett, és nem tudja, mennyi pénzből gazdálkodhat a következő időszakban...

– Igen, a tervezéshez tudnia kellene ezt is a zenekaroknak, énekaroknak. Amikor a Zeneművészeti Bizottság az alakuló ülését tartotta, már akkor felvetettük, nagyon nem szeretnénk, hogyha a mi döntéseink vagy javaslataink után kevesebb pénzt kapnának az együttesek, mint korábban. Legálább azt a pénzt meg kell kapniuk, amelyben eddig részesültek. De ebben jelenleg csak reménykedni tudunk... R. Zs.

- c) rendelkezzen a tevékenység ellátásához szükséges, jogszabályban meghatározott tárgyi feltételekkel és
- d) a tárgyévvel megelőző évben teljesítse a jogszabályban meghatározott fizetendő-számot.

A miniszter a minősített szervezetek körének meghatározásakor a 113 minősítést kérő előadó-művészeti szervezet vonatkozásában 2 esetben tért el az Előadó-művészeti Bizottságok és a NEÉT egységes álláspontjáról. További egy esetben a NEÉT álláspontjának figyelembevételével döntött, mely álláspont eltért a Színházművészeti Bizottság javaslatától.

A miniszter 9 színházművészeti, 3 táncművészeti és 10 zeneművészeti, valamint 2 tánc- és zeneművészeti szervezet nemzeti minősítéséről rendelkezett.

A kiemelt szervezetek körébe 40 színházművészeti, 2 táncművészeti és 12 zeneművészeti szervezet került.

ZENEMŰVÉSZETI BESOROLÁSOK

A Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekar és Kottatár Nkft. múltját, jelenlegi tevékenységének művészeti színvonalát tekintve megtestesíti a magyar zenekultúrát, és külföldön is képviseli értékeinket.

A magyarországi zenekarok, énekarok fenntartásának módját az elmúlt évtizedekben egyre jobban kimunkált feltételekkel szabályozta egy szakmai bizottság. Azonban az objektív, számadatokra támaszkodó és ezért az igazságosság látszatát keltő felosztás mellett, amely az érintett együttesek részéről is csak igen kis százalékban volt kritika tárgya, hiányzott két, igaz, rendszerbe nehezen beépíthető, szubjektív összetevője az együttesek érté-